

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap jämte i ämnet väckt motion.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 138, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till bidrag åt fiskare vid förlust av eller skada å fiskredskap beräkna för budgetåret 1935/1936 ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 1 februari 1935 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 77, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till avsättning till statens fiskredskapsfond för budgetåret 1935/1936 anvisa ett anslag av 45,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en i anledning av sistnämnda proposition inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 506, av herr *Hansson* i *Hönö m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av åtgärder för anordnande genom befintliga försäkringsföreningar under en försökstid av 5 år i Göteborgs och Bohus samt Hallands län av fiskredskapsförsäkring samt för ändamålet anvisa ett anslag av 150,000 kronor, därav 30,000 kronor att utgå under budgetåret 1935/1936.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionen, hänvisas till denna.

För beredande av ersättning åt fiskare, som genom förlust av eller skada å fiskredskap eller därmed jämförliga anordningar råkat i svår belägenhet, har Kungl. Maj:t för varje år från och med 1919 haft möjlighet att anvisa medel, först ur undsättningsfonden och därefter ur allmänna nödhjälpsfonden.

I regel har bidrag lämnats med belopp motsvarande två tredjedelar av förlustens eller skadans värde. Av bidraget har hälften lämnats såsom understöd utan återbetalningsskyldighet och hälften såsom räntefritt lån, att amorteras efter viss tid i regel icke överstigande fem år. Understöd har endast beviljats i sådana fall, då trängande behov därav befunnits föreligga. Ansökan om understöd har pläгат ingivas till länsstyrelsen, som genom vederbörande polismyndighet låtit verkställa undersökning angå-

ende den förlorade redskapens eller den uppkomna skadans värde och om sökandens ekonomiska ställning.

Med hänsyn till bland annat att nyssnämnda båda fonder blivit i det närmaste förbrukade anvisade 1934 års riksdag (prop. nr 262; skr. nr 342) för åtgärder till fiskerinäringens främjande samt beredande av ersättning åt fiskare för förlust av eller skada å fiskredskap för budgetåret 1934/1935 under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor. Med tillämpning av förut omförmälda principer har under 1934 ur sagda anslag såsom understöd vid förlust av eller skada å fiskredskap anvisats sammanlagt omkring 30,500 kronor. Ur allmänna nödhjälpsfonden har under nämnda år icke utlämnats något dylikt understöd.

I anledning av två vid 1931 års riksdag väckta likalydande motioner (I: 185 och II: 215) anhöll riksdagen (skr. nr 277), att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande de åtgärder, som från statens sida kunde vidtagas för att bereda fiskarebefolkningen tillgång till försäkring av båtar och fiskredskap samt för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen kunde föranledas. Genom beslut den 12 juni 1931 uppdrog Kungl. Maj:t åt lantbruksstyrelsen att verkställa den sålunda begärda utredningen.

Efter verkställd utredning har *lantbruksstyrelsen* den 27 augusti 1934 avgivit utlåtande jämte förslag i ämnet.

Lantbruksstyrelsen, som funnit särskilda statsåtgärder för anordnande av försäkring av fiskebåtar icke för närvarande vara av behovet påkallade, har beträffande frågan om försäkring av fiskredskap framhållit, att sådana privata försäkringsföreningar, vilka meddelat försäkring mot partiella förluster av fiskredskap, d. v. s. redskapsförluster utan samband med båtförlust, vanligtvis efter tämligen kort tid på grund av svårt ekonomiskt avbräck måst upphöra med dylik försäkringsverksamhet. De speciella svårigheter, som en redskapsförsäkring sålunda syntes hava att kämpa med, sammanhängde enligt lantbruksstyrelsens åsikt därmed, att fiskredskap i regel på grund av hastig förslitning och värdeminskning vore mindre lämpliga såsom försäkringsobjekt. De svårberäknliga riskerna för förluster bidroge också till att genom en stark stegring av premierna försvåra fiskarens anslutning till en redskapsförsäkring. Härjämte torde en dylik försäkringsverksamhet — med hänsyn icke minst till svårigheten att utöva nödig kontroll mot missbruk — kräva en både vidlyftig och relativt kostsam förvaltningsapparat. Alla dessa svårigheter komme att kvarstå med oförminskad styrka såväl vid en statlig försäkring som vid en ömsesidig försäkring med större eller mindre statsunderstöd. På grund härav ansåge lantbruksstyrelsen sig ej kunna förorda vidtagande av åtgärder för åvägabringande med statens hjälp av fiskredskapsförsäkring.

Lantbruksstyrelsen har i stället föreslagit inrättande av en fond, benämnd statens fiskredskapsfond, varur understöd skulle utgå till beredande av ersättning åt fiskare för förlust av eller skada å fiskredskap vid fiske i saltsjön. Av det årliga understödsbeloppet, beräknat till 45,000 kronor, skulle en tredjedel tillskjutas av statsmedel och återstoden täckas

genom upptagande av årliga avgifter av fiskarena. För budgetåret 1935/1936 har lantrbruksstyrelsen emellertid hemställt om anvisande av statsmedel av hela det beräknade beloppet 45,000 kronor.

Över lantrbruksstyrelsens utlåtande och förslag hava *yttranden* avgivits av statskontoret och länsstyrelserna i rikets kustlän ävensom av svenska ostkustfiskarnas centralförbund, svenska västkustfiskarnas centralförbund, Malmöhus läns havsfiskeförening och Smygeortens fiskeriförening. I flertalet yttranden har lantrbruksstyrelsens förslag om inrättande av en statens fiskredskapsfond principiellt förordats eller lämnats utan erinran. Beträffande utformningen av lantrbruksstyrelsens förslag hava emellertid i flera avseenden framställts erinringar. Med få undantag har i yttrandena vidare givits uttryck åt den uppfattningen, att försäkring av fiskebåtar icke nu borde göras till föremål för statsåtgärder.

Departementschefen har beträffande frågan om försäkring av fiskredskap anfört:

»Såsom i det föregående berörts hade 1931 års riksdag vid sitt beslut om utredning i förevarande avseende närmast för ögonen anordnandet av en försäkring av fiskredskap genom ömsesidiga försäkringsbolag, vilka vid inträffade större förluster skulle kunna erhålla understöd av statsmedel. En dylik anordning torde principiellt sett äga betydande företräden framför varje annan form av statshjälp på ifrågavarande område. Utredningen i ärendet synes emellertid hava givit vid handen, att en fiskredskapsförsäkring med hänsyn till de svårigheter av skiftande art, som därvid möta, åtminstone för närvarande äger ytterst ringa utsikter att utan orimligt stora ekonomiska uppoffringar från statsverkets sida kunna med framgång genomföras. Åtgärder för främjande genom statsbidrag av sådan försäkring hava också praktiskt taget enhälligt avstyrkts i de i ärendet avgivna yttrandena.

Då jag sålunda icke anser mig kunna nu förorda statsåtgärder i syfte att förmå fiskarena att genom försäkring bereda sig ersättning för förlust av eller skada å fiskredskap, vill jag ej därmed hava sagt, att icke statsmakterna i den utsträckning så lämpligen kan ske böra stödja en efter ekonomiskt sunda principer avvägd och i övrigt ändamålsenligt anordnad försäkringsverksamhet. Frågan huruvida dylikt stöd bör lämnas torde emellertid få avgöras från fall till fall. Skulle sålunda exempelvis fiskarena inom en viss trakt finna med sin fördel förenligt att till skydd mot förlust av eller skada å fiskredskap organisera en privat försäkringsrörelse och härför anse sig i behov av bistånd från statens sida, torde framställning i ämnet få göras hos Kungl. Maj:t, som torde, därest framställningen finnes böra bifallas, för riksdagen framlägga det förslag, vartill förhållandena kunna föranleda.»

Departementschefen har funnit uppenbart, att ett behov föreligger av möjlighet till statsunderstöd vid redskapsförluster. Då nödhjälpsfondens tillgångar nu i det närmaste äro slut och eventuell reservation å det inledningsvis berörda, av 1934 års riksdag beviljade anslaget avsetts för annat ändamål (jämför utskottets utlåtande nr 40), blir ny medelsanvisning erforderlig. Angående den form, vari fortsatt understödsverksamhet bör bedrivas, har departementschefen anfört:

»Jag förutskickar, att jag i likhet med lantbruksstyrelsen icke för närvarande finner anledning att föreslå åtgärder för beredande av ersättning vid förlust av fiskebåtar. Spörsmålet synes böra begränsas att gälla fiskredskap i egentlig mening.

Lantbruksstyrelsens förslag, som i viktiga avseenden utformats med nuvarande understödssystem som förebild, bygger till skillnad från berörda system på den principen, att fiskarena själva i huvudsak skola bekosta hjälpverksamheten. Om än en dylik anordning kan finnas i och för sig riktig, synes den dock i förevarande fall leda till ohållbara konsekvenser. Den kritik, som med angivna utgångspunkt riktats mot förslaget, måste jag finna i huvudsak berättigad. Särskilt synes mig mot godtagande av lantbruksstyrelsens förslag tala den omständigheten, att ett stort antal av fiskarena skulle, ehuru de nödgades erlægga avgifter, vara uteslutna från möjligheten att komma i åtnjutande av ersättning från den föreslagna fonden. En ändring av förslaget därhän, att envar avgiftsbetalande skulle äga tillgodonjuta dylik ersättning, torde å andra sidan av ekonomiska skäl icke kunna genomföras. Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag icke ansett mig kunna biträda lantbruksstyrelsens förslag.

Efter övervägande av de olika synpunkter, som kommit till uttryck i ärendet, förefaller det i nuvarande läge vara mest lämpligt att, såsom statskontoret föreslagit, ifrågavarande verksamhet anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad hittills skett. Staten torde alltså helt böra bestrida kostnaderna för densamma. Beträffande grunderna för verksamhetens bedrivande torde vidare böra gälla, att envar fiskare, som genom förlust av eller skada å fiskredskap befinnes hava råkat i nödställd belägenhet, bör äga möjlighet att efter ansökan hos Kungl. Maj:t utfå ersättning med visst belopp. En förutsättning härför bör givetvis dock vara, att förlusten eller skadan icke är att hänföra till försummelse eller vårdslöshet från sökandens sida. Uppenbart är också, att ersättning ej bör utgå för sådan skada eller förlust, som normalt sammanhänger med redskapens användning. Ersättning torde som regel icke böra utgå, därest förlustens eller skadans värde understiger 50 kronor. Ersättningens belopp synes, liksom hittills, böra bestämmas till högst två tredjedelar av värdet. Av beloppet bör regelmässigt högst hälften lämnas såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet samt återstoden utgå såsom räntefritt lån med en amorteringstid av åtta år. Nu angivna grunder torde dock endast böra betraktas såsom normgivande. De torde icke böra fastställas i författningsform, och Kungl. Maj:t bör äga rätt att medgiva de avvikelser, vartill förhållandena kunna giva anledning.»

För beredande av medel till den av departementschefen angivna understödsverksamheten har Kungl. Maj:t föreslagit upptagande å riksstaten för nästa budgetår av ett särskilt anslag under nionde huvudtiteln å det av lantbruksstyrelsen föreslagna och i statsverkspropositionen beräknade beloppet 45,000 kronor. De anvisade medlen föreslås skola bokföras under särskild diversemedelstitel, benämnd »statens fiskredskapsfond», vilken skulle förvaltas av statskontoret. I anslutning härtill har anslaget givits formen av bestämt anslag. Även i den mån beviljade ersättningsbelopp utgöras av bidrag utan återbetalningsskyldighet avses de, för enkelhetens skull, skola utbetalas ur fonden och icke avföras direkt å anslaget. Med hänsyn till den sålunda förordade anordningen har den i statsverkspro-

positionen föreslagna anslagsrubriken ändrats till »avsättning till statens fiskredskapsfond».

Erforderliga föreskrifter för genomförandet av den här angivna anordningen avses bli meddelade av Kungl. Maj:t.

Motionärerna anse, att statens hjälp bättre kunde lämnas såsom bistånd till fiskredskapsförsäkring än enligt understödslinjen. De hava tänkt sig, att de nuvarande fiskebåtsförsäkringsföreningarna i Bohuslän och Haland under en försökstid av fem år och med staten som garant skulle få utvidga sin verksamhet till att avse försäkring av fiskredskap. Statens kostnader härför hava i motionen beräknats till högst 30,000 kronor för år.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en statens fiskredskapsfond, från vilken fiskare kunna beredas understöd vid förlust av eller skada å fiskredskap enligt de av departementschefen angivna riktlinjerna.

Vad beträffar motionärernas hemställan om statens bistånd till fiskredskapsförsäkring, anser utskottet, i likhet med departementschefen, att statsmakterna i den utsträckning så lämpligen kan ske böra stödja en efter ekonomiskt sunda principer avvägd och i övrigt ändamålsenligt anordnad försäkringsverksamhet. I frågans nuvarande läge kan utskottet dock icke tillstyrka motionärernas förslag om anvisande av anslag för fiskredskapsförsäkring. Skulle de i motionen omnämnda försäkringsföreningarna vilja utvidga sin verksamhet till att avse försäkring av fiskredskap och härför påkalla statens bistånd, lärer frågan böra behandlas i den ordning departementschefen angivit, d. v. s. framställning i ämnet göras till Kungl. Maj:t, som, därest framställningen finnes böra bifallas, för riksdagen framlägger det förslag, vartill förhållandena föranleda.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

1) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till *Avsättning till statens fiskredskapsfond* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett *anslag* av 45,000 kronor;

2) att motionen II:506 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1935.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 40.